व्यवसाय संघटनेची मूलतत्त्वे

Principles of Business Organisation

- डॉ. दिनेश निचित
- डॉ. प्रविण देशमुख
- डॉ. नागलक्ष्मी तिरमनवार
- डॉ. रंजना महाजन

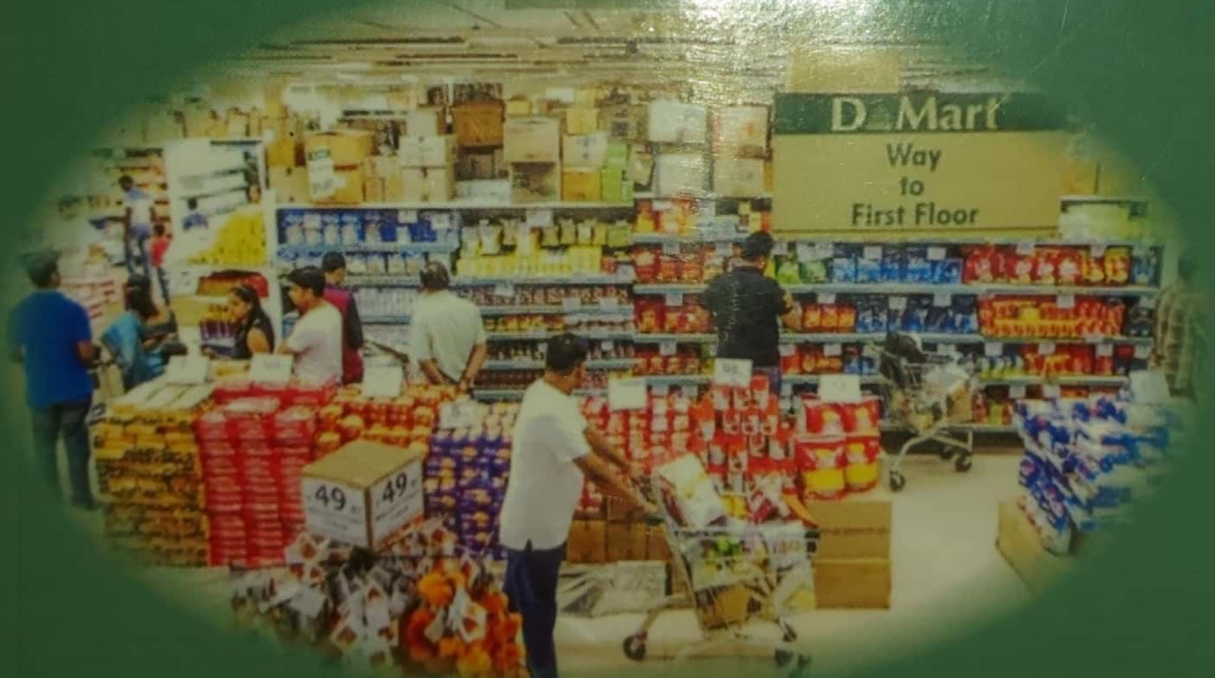

Scanned with CamScanner

व्यवसाय संघटनेची मूलतत्त्वे

■ प्रथम आवृत्ती - ऑगस्ट २०१७

© डॉ. दिनेश वा. निचीत
डॉ. प्रविण देशमुख
डॉ. नागलक्ष्मी तिरमनवार
डॉ. रंजना महाजन
पत्ता :- समर्पण कॉलनी, व्ही.एम.व्ही. रोड,
अमरावती. मो. ९४०५९०९८८१
Email-nichitd@gmail.com

■ प्रकाशक
आधार पब्लिकेशन, अमरावती
हनुमान मंदिराजवळ, पाठ्यपुस्तक मंडळा समोर, वि.म.वि. कॉलेज मागे, अमरावती
मो. ९५९५५६०२७८
Email- aadharpublication@gmail.com

■ मुखपृष्ठ संकल्पना
विलास पवार
सरिता ग्राफिक्स, अमरावती

■ अक्षरजुळवणी
सरिता ग्राफिस,
कठोरा रोड, अमरावती

■ मुद्रक
आधार पब्लिकेशन, अमरावती

■ मूल्य रू. १८०/-
ISBN-978-93-86623-11-9

Scanned with CamScanner

Aadhar Publication

New Hanuman Nagar, Infront of Pathyapustak Mandal,
Behind VMV College, Amravati - 444604
Email - aadharpublication@gmail.com. M : 9595560278

ISBN- 978-93-86623-11-9

978-93-86623-11-9

Scanned with CamScanner

नोटबंदी: भारतीय अर्थव्यवस्था

संपादक :- डॉ.दिनेश डब्ल्यू. निचित

प्रकाशक

संत गाडगे महाराज कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय वलगाव जि. अमरावती

आधार सोशल रिसर्च ॲन्ड डेव्हलमेंन्ट ट्रेनिग इन्स्टिटयूट, अमरावती

Scanned with CamScanner

नोंदबंदी : भारतीय अर्थव्यवस्था

■ डॉ. दिनेश डब्ल्यू निचित

■ प्रथम आवृत्ती – 1 फेबुवारी 2018

आधार पब्लिकेशन

■ प्रकाशक
आधार पब्लिकेशन, अमरावती.
हनुमान मंदिराजवळ, पाठ्यपुस्तक मंडळा समोर,
वि.म.वि.कॉलेज मागे, अमरावती
मो ९५९५५६०२७८
email- aadharpublication@gmail.com

■ मुखपृष्ठ संकल्पना
विलास पवार
सरिता ग्राफिक्स, अमरावती

■ अक्षरजुळवणी
सरिता ग्राफिक्स,
कठोरा रोड, अमरावती

■ मुद्रक
आधार पब्लिकेशन अमरावती

■ Price : 200/-

ISBN - 978-93-82588-12-2

Scanned with CamScanner

Aadhar Publication

New Hanuman Nagar, Infront of Pathyapustak Mandal, VMV Road, Amravati - 444604.

Email - aadharpublication@gmail.com. M.: 9595560278

ISBN-978-93-82588-12-2

Scanned with CamScanner

व्यवसाय प्रबंधनाची मूलतत्त्वे

Principles of Business Management

- डॉ. दिनेश डब्ल्यू. निचित
- डॉ. मधुकर के. गावंडे

Scanned with CamScanner

व्यवसाय प्रबंधनाची मूलतत्त्वे

■ प्रथम आवृत्ती - फेब्रुवारी २०१८

© डॉ. दिनेश वा. निचीत
डॉ. एम. के. गावंडे
पत्ता :- समर्पण कॉलनी, व्ही.एम.व्ही. रोड,
अमरावती.
मो. ९४०५९०९८८१, ९४२१८३०७०६
email- nichitd९२@gmail.com

■ प्रकाशक
आधार पब्लिकेशन, अमरावती
हनुमान मंदिराजवळ, पाठ्यपुस्तक मंडळा
समोर, वि.म.वि. कॉलेज मागे, अमरावती
मो. ९५९५५६०२७८
email- aadharpublication@gmail.com

■ मुखपृष्ठ संकल्पना
विलास पवार
सरिता ग्राफिक्स, अमरावती

■ अक्षरजुळवणी
सरिता ग्राफिस,
कठोरा रोड, अमरावती

■ मुद्रक
आधार पब्लिकेशन

■ मूल्य रू. २००/-
ISBN-978-93-86623-39-3

Scanned with CamScanner

Aadhar Publication
New Hanuman Nagar, Infront of Pathyapustak Mandal,
Behind VMV College, Amravati - 444604.
Email - aadharpublication@gmail.com. M.: 9595560278

ISBN
978-93-86623-39-3

Scanned with CamScanner

PRINCIPLES OF BUSINESS MANAGEMENT

B. Com. I (IInd Sem.)

■ Dr. Dinesh W. Nichit ■ Dr. Pravin M. Deshmukh
■ Dr. Sunil S. Kedar

Scanned with CamScanner

PRINCIPLES OF BUSINESS MANAGEMENT

ISBN : 978-93-86623-39-3

@Copyright Act

Published by -
Prof. Virag Gawande

Aadhar Publication
New Hanuman Nagar, In Front of Pathyapustak Mandal,
Behind V.M.V. College, Amravati - 444604.
Email - aadharpublication@gmail.com.
M. : 9595560278, 9552155830

Setting and Design by :
Santosh S. Shrikhande

First Edition : 26th January, 2018

Price - Rs. 150/-

Scanned with CamScanner

Aadhar Publication
New Hanuman Nagar, Infront of Pathyapustak Mandal,
Behind VMV College, Amravati -444604.
Email - aadharpublication@gmail.com M.: 9595560278, 9552155830
ISBN

Scanned with CamScanner

COMPUTER

Fundamental And Operating System

B. Com. I (IInd Sem.)

- Dr. Sunil S. Kedar
- Dr. Dinesh W. Nichit
- Dr. Pravin M. Deshmukh

Scanned with CamScanner

COMPUTER FUNDAMENTAL AND OPERATING SYSTEM

ISBN : 978-93-86623-42-2

@Copyright Act

Published by -
Prof. Virag Gawande

Aadhar Publication
New Hanuman Nagar, In Front of Pathyapustak Mandal,
Behind V.M.V. College, Amravati - 444604.
Email - aadharpublication@gmail.com.
M. : 9595560278, 9552155830

Type Setting and Design by :
Santosh S. Shrikhande

First Edition : 26th January, 2018

Price - Rs. 150/-

Scanned with CamScanner

Aadhar Publication
New Hanuman Nagar, Infront of Pathyapustak Mandal,
Behind VMV College, Amravati -444604.
Email - aadharpublication@gmail.com M.: 9595560278, 9552155830
ISBN

Scanned with CamScanner

SAI JYOTI

FINANCIAL ACCOUNTING

वित्तीय लेखांकन

Dr. Sanjay P. Kale   Dr. Arun N. Dasode

SAI JYOTI
PUBLICATION
The way of Light

Scanned with CamScanner

- FINANCIAL ACCOUNTING B.COM. (SEM. II)
- © Authors
- Edition : First, 2018

(No part of this book shall be reproduced, stored in retrieval system or translated in any form or by any means-electronic, mechanical, photocopying and /or otherwise without the prior written permission of the publishers)

ISBN : 978-93-86011-53-4

- **Publishers :**
  Shri Naresh Khapekar
  Sai Jyoti Publication
  Teen nal Chowk, Kasarpura,
  Itwari, Nagpur - 440 002.
  Mob. No. 9764673503
  E-mail- sjp10ng@gmail.com
  Website - www.saijyoti.in

- **Sale Office :**
  Om Sai Publishers & Distributers
  29, Indira Nagar, Behind T.B. Ward,
  Nagpur-440 003.
  Mob. No. 9923693506
  E-mail- ospdnagpur@yahoo.com

- **Type Setting :**
  Laxmi Graphics,
  Nagpur.

Scanned with CamScanner

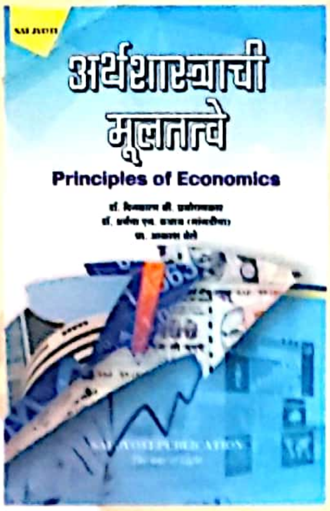

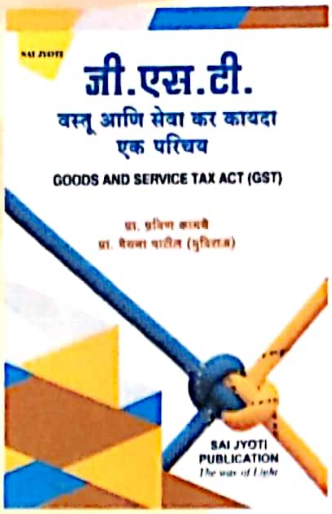

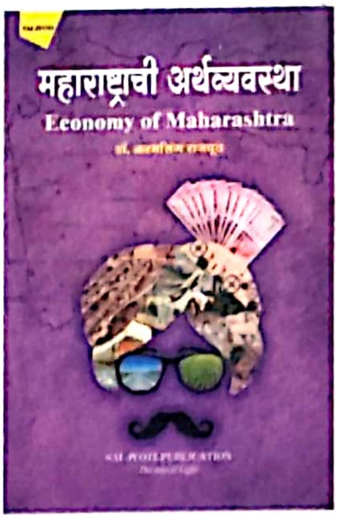

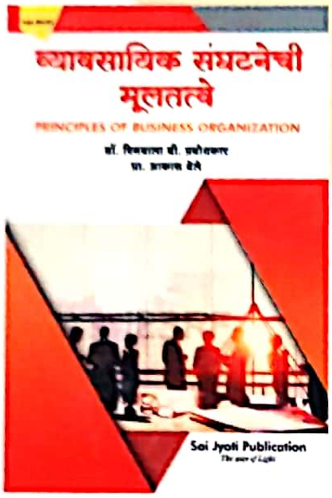

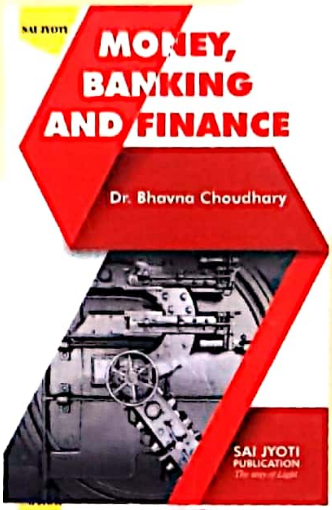

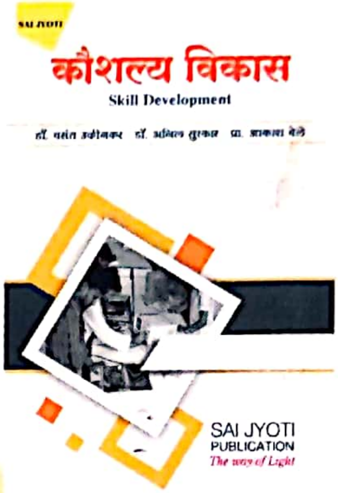

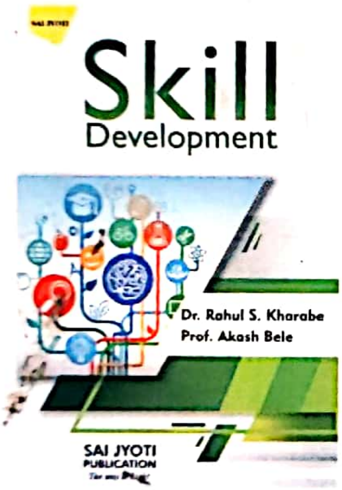

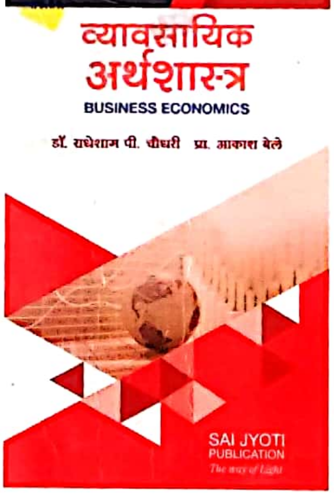

ISBN-978-93-86011-53-4

978-93-86011-53-4

Rs. 450/-

SJP

Published by : SAI JYOTI PUBLICATION
Behind Chawla Sadi Center, Tin-nal Chowk, Kasarpura, Itwari, Nagpur - 440002.
Phone : 9764673503, 9923593503
email : sjp10ng@gmail.com

Scanned with CamScanner

श्री.ना. पेंडसे यांच्या कादंबरीतील प्रादेशिकता

प्रा. डॉ. माधुरी विनायक भटकर

Scanned with CamScanner

ISBN : 978-93-85162-72-5

- **श्री. ना. पेंडसे यांच्या कांदबरीतील प्रादेशिकता**
  प्रा. डॉ. माधुरी विनायक भटकर

© लेखकाधिन

- **प्रकाशन क्रमांक 10551**

- **प्रकाशक**
  ज्योतीचंद्र पब्लिकेशन
  एल.आय.सी. कॉलनी, लातूर, ता. जि. लातूर - 413531.

- **अक्षर जुळणी**
  श्री. विकास ढमाले, आनंत कोटीवाले

- **मुखपृष्ठ**
  श्री. विकास ढमाले

- **मुद्रक**
  ज्योतीचंद्र ऑफसेट प्रिंटींग ॲन्ड बायडिंग,
  एल.आय.सी. कॉलनी, लातूर.

- **प्रथमावृत्ती : 05 सप्टेंबर 2017**

- **मुल्य 300/-**

Scanned with CamScanner

नांव	:-	प्रा. डॉ. माधुरी विनायक भटकर
शैक्षणिक पात्रता	:-	एम. ए. (मराठी), पीएच.डी., बी.लीब. एस.
अध्यापन अनुभव	:-	मराठी विभाग, संत गाडगे बाबा महाविद्यालय, वलगाव, जि. अमरावती येथे ११ वर्षापासून कार्यरत
शोधनिबंध प्रकाशन	:-	१) विविध राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय शोधपत्रिकेत एकूण ३० शोधनिबंध प्रकाशित २) संपादकीय पुस्तकामध्ये ०२ लेख प्रकाशन
पुस्तक प्रकाशन	:-	मराठी साहित्य दर्शन

ज्योतीचंद्र
पब्लिकेशन प्रा.लि. लातूर

ISBN 978-93-85162-72-5

Scanned with CamScanner

2017-18

महाराष्ट्र शासन

Govt. Vidharbha Institute of Science & Humanities, Amravati.

ICSSR Govt. of India Sponsored One Day Interdisciplinary National Conference

7th October 2017

VIDARBHA AFTER INDEPENDENCE

स्वातंत्र्योत्तर विदर्भाची वाटचाल

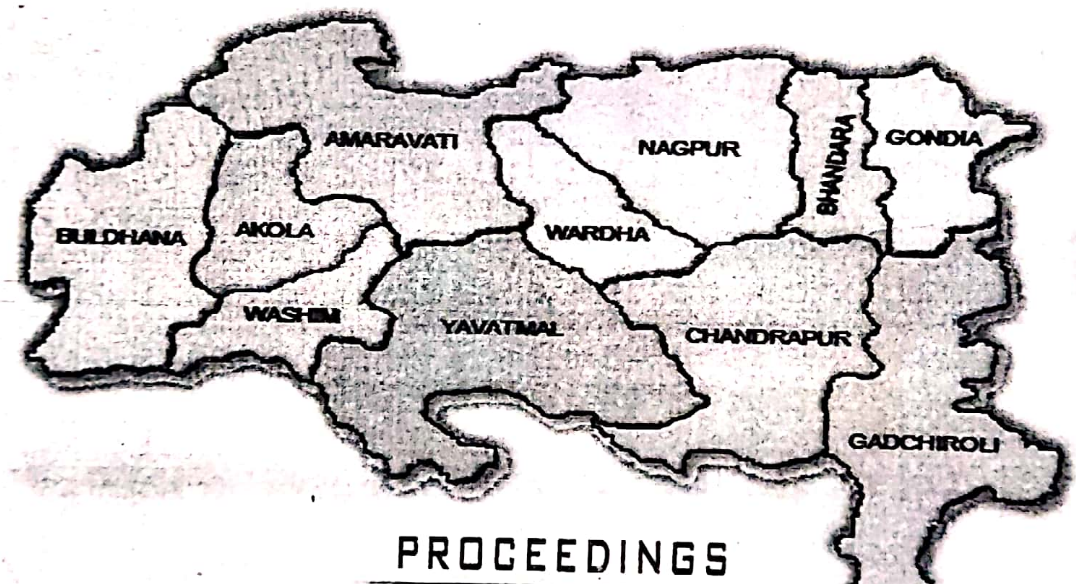

PROCEEDINGS

ISBN NO. 978-93-83810-96-3

Editorial Board

Dr. G. S. Mahadik
Dr. Nalini K. Tembhekar
Dr. S. G. Satbhai
Dr. B. R. Maske
Prof. H. D. Dalavi

Organised by
Department of History,
G.V.I.S.H., Amravati.

Scanned with CamScanner

		प्रल्हादराव हरणे,	
५९	विदर्भातील औद्योगीकरणाला हवा बूस्टर डोस	डॉ. सुनिल एन. ढेरे	१६७
६०	विदर्भातील समाजसुधारक किसन फागुजी बनसोड यांचे जीवन कार्य	डॉ. राहुल वि. दखणे	१७०
६१	राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांचे समाज प्रबोधन	डॉ. रफिक शेख	१७२
६२	कर्मयोगी लोकसंत गाडगेबाबा	डॉ. माधव बसवंते	१७४
६३	विदर्भाच्या अनुशेषाचा प्रश्न	प्रा. विपीन रा. लिल्हारे	१७७
६४	विदर्भातील दलित स्त्री चळवळ आणि परिषदा	प्रा. कुंदन शहारे	१८२
६५	स्वतंत्र विदर्भ राज्य एक ऐतिहासिक मागणी	डॉ.चंदा सुरेश जगताप	१८४
६६	स्वतंत्र विदर्भाची चळवळ : आवश्यकता व उपाययोजना	डॉ. दिलीपसिंह श. निकुंभ	१८७
६७	विदर्भातील सामाजिक सुधारणा चळवळीतील धगधगते व्यक्तिमत्व गाडगे महाराज	प्रा. ए. एम. काळबांडे	१९१
६८	पश्चिम विदर्भातील सबळ नेतृत्व डॉ.पंजाबराव देशमुख यांच्या सामाजिक कार्याचा संक्षिप्त आढावा	नम्रता एन.तानोडे	१९४
६९	'लोणार' विदर्भ पर्यटनाचा मानबिंदू	डॉ. प्रकाश संभाजीराव वाघमारे	१९८
७०	शेगाव स्थित आनंदसागर एक मानव निर्मित पर्यटन स्थळ	प्रा. गजानन लिंबाराव सोडणर	२०१
७१	विदर्भातील नक्षलवाद : समस्या आणि समाधान	प्रा. आर. एस. डोंगरे	२०४
७२	वेगळा विदर्भ : एक ऐतिहासीक चळवळ	प्रा. सचिन जयस्वाल	२०६
७३	विदर्भातील नक्षलवादी समस्या	प्रा. राधेशाम शं. ठाकरे	२०९
७४	विदर्भातील यवतमाळची वृत्तपत्रसृष्टी आणि लोकमत	डॉ. महेश गोमासे	२११
७५	स्वातंत्र्योत्तर काळातील विदर्भातील कृषिविषयक समस्या	सहा. प्रा.अनिल बि.वानखडे	२१३
७६	विदर्भातील संत परंपरा	डॉ. हरिदास देदिास आखरे	२१४
७७	स्वातंत्र्योत्तर काळातील विदर्भातील शैक्षणिक चळवळीचा इतिहास	प्रा. पुष्पा एन. बनकर	२१८
७८	कृतीतशोभला : गाडगेबाबा	डॉ.अपर्णा अ. पाटील	२२०
७९	विदर्भ आणि पर्यटन	डॉ. प्रदिप शा. ढोले	२२२
८०	विदर्भातील नक्षलवादी चळवळ : दृष्टिक्षेप	डॉ. पी. एच. सूर्यवंशी	२२५
८१	अमरावती जिल्ह्यातील ऐतिहासिक वारसा (वास्तू, स्मारके, विविध स्थळे) आणि पर्यटनाच्या संधी	डॉ. ओमप्रकाश सा. बोबडे	२२७
८२	नागपूर करार - वास्तव व परिणाम	डॉ. गोविंद तिरमनवार	२३०
८३	संत गाडगे बाबांचे सामाजिक सुधारणा कार्य	प्रा.संदीप मधुकर शिंदे	२३३
८४	राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांचे शैक्षणिक विचार व कार्य	डॉ. बी. डी. जामनेकर	२३६

Scanned with CamScanner

2017-18

स्वातंत्र्योत्तर काळातील विदर्भातील शैक्षणिक चळवळीचा इतिहास

प्रा. पुष्पा एन. बनकर
संत गाडगे महाराज महाविद्यालय, वलगांव, जि. अमरावती.

महाराष्ट्राच्या राज्याच्य पूर्वेकडील भाग विदर्भ या नावाने ओळखल्या जातो व त्याचे सुध्दा दोन भागामध्ये प्रशासनाच्या दृष्टीने पाडण्यात आले. पूर्व विदर्भ व पश्चिम विदर्भ असे वर्गीकरण करण्यात आले असून यात पाच जिल्ह्याचा समावेश करण्यात आला. तसेच या प्रदेशाला वऱ्हाड प्रांत या नावाने ओळखल्या जाते. महाराष्ट्र स्वतंत्र्य होण्यापूर्वी हा प्रदेश बेरार प्रांत म्हणून तसेच तो भाग मध्यप्रदेशाला जोडला गेला होता.

पश्चिम विदर्भात नैसर्गिक संसाधनांनी पूर्व असला तरी या भागात उदयोग धंद्याचे प्रमाण पाहिजे तसे दिसून येत नाही त्यामुळे पश्चिम विदर्भ औदयोगिकदृष्ट्या मागासलेला आहे. येथील ७०% जनता शेतीवर आधारित जोडधंदयावर अवलंबून आहे. याच कारणांमुळे शिक्षणाचे प्रमाण पाहिजे तितक्या प्रमाणात झाल्याचे दिसून येत नाही. स्वातंत्र्योत्तर काळात पश्चिम विदर्भामध्ये जागरुकता निर्माण होवून शिक्षण हे आत्मोमोलीचे एकमेव साधन माणून तरुण वर्गाने शिक्षणावर लक्ष केंद्रीत करण्यास सुरुवात केली. याच कारणांमुळे शिक्षण देण्यासाठी शाळांची गरज भासू लागली. याविषयी दुरदृष्टीच्या राजकारणी व समाजसुधारकांनी आपल्या जिल्ह्यामध्ये शिक्षण संस्था स्थापन करुन शाळा व महाविद्यालचे सुरु करण्यावर भर दिला त्यात अग्रगणी नाव होते डॉ. भाऊसाहेब देशमुख, बापुजी जवाहरलाल दर्डा, श्री. दादासाहेब गवई, श्री. पंढरीनाथ पाटील, श्रीमती राधादेवी शेखावत यासारख्या समाजसुधारकांनी आपआपल्या भागांमध्ये तळागाळातील लोकांना शिक्षणाची सोय उपलब्ध करुन दिली.

वऱ्हाड प्रातांमध्ये ख्रिश्चन मिशनरी लोकांनी शाळा सुरु केल्या. अकोला येथे १८६१ मध्ये पहिली शाळा सुरु करण्यात आली. तसेच १८६६ मध्ये इंग्रज सरकारने शिक्षण विभाग सुरु केला परंतू माध्यमिक शिक्षणाची सोय मोठ्या प्रमाणात होती. पण उच्च शिक्षणाची सोय विदर्भामध्ये नव्हती परंतू मध्यप्रातांत वऱ्हाडमध्ये १८८२ साली हिसलॉप कॉलेज, १८८५ मध्ये मॉरिस कॉलेज व १९२३ मध्ये नागपूर विद्यापिठाची स्थापना नागपूर येथे करण्यात आली. पण पश्चिम विदर्भातील उच्च शिक्षणाची सोय नव्हती म्हणून १९२३ मध्ये अमरवतीला किंग एडवर्ड महाविद्यालय स्थापन करुन परिसरातील विद्यार्थ्यांना शिक्षणाची सोय अमरावती मध्ये करुन दिली.

पश्चिम विदर्भाचा विचार केल्यास डॉ. भाऊसाहेब देशमुख यांनी १६ डिसेंबर १९३० साली मध्यप्रांत व वऱ्हाड कायदेमंडळात शिक्षण, कृषी व सहकार मंत्री असतांना त्यांनी प्रथमत: शिक्षण शुल्क १८ पैसावरुन २७ पैसे असा दीडपट वाढविला. याच सुमारास त्यांनी अमरावती या ठिकाणी श्री. शिवाजी शिक्षण संस्था स्थापना केली व १९४६ मध्ये पश्चिम विदर्भात म्हणजे अमरावती या ठिकाणी श्री शिवाजी महाविद्यालय होते याच काळात बुलडाण्यात १९५६ मध्ये जिजामाता महाविद्यालयाची स्थापना करुन त्या भागातील जनसामान्याची शिक्षणाची सोय श्री. शिवाजी शिक्षण संस्थेने करुन ठेवली.

पश्चिम विदर्भातील १९५० नंतर झालेल्या शिक्षणातील क्रांतीला सुरुवात झाली भारताला स्वातंत्र्य मिळाल्यानंतर शिक्षणाच्या क्षेत्रात बरिच प्रगती झाली परंतू भारत स्वातंत्र्य होण्याअगोदर ब्रिटिशांनी शिक्षणाच्या क्षेत्रात अनेक प्रयोग केले यात १८३५ मध्ये मेकॉलेने शिक्षणाचे स्थलांतर होण्याच्या दृष्टीने झिरपत्या पाण्याचा सिध्दांत मांडल याचा अर्थ असा होतो की शिक्षण आधी उच्च वर्णियांनी शिक्षण द्यावे व ते शिक्षीत झाल्यावर ते खालच्या वर्गातील लोकांना शिक्षित करतील. परंतू या उलठ परिस्थिती निर्माण झाली. कारण उच्च वर्णियांनी शिक्षण आपल्यापर्यंत मर्यादित ठेवली. यानंतर १८५४ मध्ये वूड कमिशन नेमण्यात आले व त्यांनी अश्या शिफारसी करण्यात आल्या की माध्यमिक शिक्षण स्थानिक भाषेतून तर उच्च शिक्षण इंग्रजी भाषेतून देण्याची शिफारस करण्यात आली या कमिशनच्या शिफारसीमुळे कोणता फायदा झाला याचा अभ्यास करण्यासाठी १८८२ मध्ये हंटर कमिशन नियुक्त करुन माध्यमिक शाळा भारतीय लोकांकडे सुपूर्त कराव्या असे निश्चित करण्यात आले.

१९२० मध्ये असहकार आंदोलनाला सुरुवात होवून स्वदेशीचा वापर करण्यावर भर देण्यात आला. यातून राष्ट्रीय शिक्षणावर लक्ष केंद्रित करण्यातून राष्ट्रीय शाळा स्थापन करण्यात आल्या. तसेच १९२५ मध्ये डॉ. पंजाबराव देशमुख यांनी बेरार मराठा एज्युकेशन सोसायटीची स्थापना केली. तसेच येथील गुरुदेव सेवा मंडळाच्या माध्यमांतून शिक्षणाच्या प्रसाराचे कार्य करण्यात आले.

श्री शिवाजी शिक्षण संस्थेच्या वतीने पश्चिम विदर्भात अनेक शाळा उघडून ग्रामीण भागातील मुला–मुलींना शिक्षणाच्या सोयी उपलब्ध करुन दिल्या तसेच अनेक महाविद्यालयांची व माध्यमिक शाळाची स्थापना स्वातंत्र्योत्तर काळात करण्यात आली प्रामुख्याने अमरावती परिसरामध्ये अनेक शाळा स्थापन होवून उच्च शिक्षण देण्यासाठी अनेक महाविद्यालये सुध्दा उघडण्यात आली. याचा जर अभ्यास केला तर १९४६–४७ मध्ये श्री शिवाजी कला व वाणिज्य महाविद्यालय, अमरावती, श्री शिवाजी विज्ञान महाविद्यालय अमरावती, १९५७ केशरबाई लाहोटी महाविद्यालय अमरावती, १९५० व डॉ. बाबसाहेब आंबेडकर महाविद्यालय, अमरावती १९७२ त्याचप्रमाणे अकोला या ठिकाणी अनेक महाविद्यालय स्थापन करण्यात आली. यात सीताबाई कला महविद्यालय अकोला, संत गाडगेबाबा महाविद्यालय मुर्तिजापूर, अमोलकचंद महाविद्यालय यवतमाळ या व अनेक संस्थाच्या माध्यमांतून शिक्षणाच्या गरजा पुर्ण करण्यात येवू लागल्या. १९७० मध्ये शिवाजी शिक्षण संस्थेचा इतका विस्तार झाला की त्या शिक्षण संस्थेच्या छायेखाली महाविद्यालये, विद्यालये, वसतिगृहे, व्यायामशाळा व इतर सेवा केंद्रे सुरु झाली.

स्वातंत्र्यानंतर शिक्षणासाठी अनेक उपाययोजना करण्यात येवू लागल्या. कारण कोणीही प्राथमिक शिक्षणापसून वंचित राहणार नाही किंवा १४ वर्षी खालील सर्व मुलांना मोफत शिक्षणाच्या सोयी उपलब्ध करुन देण्यात आल्या. तसेच शिष्यवृत्तीची सोय करण्यात आली. याच कारणामुळे शिक्षणाचे प्रमाण समाजात वाढून लोकांना जागृत करण्यात येवून शिक्षणाचे कार्य उत्तम प्रकारे पार पाडल्या जावू लागले.

संदर्भ :-

१. कोलाकर रा. गो. विदर्भाचा इतिहास, मंगेश प्रकाशन

२. वक्कानी नी. वा. आधुनिक विदर्भाचा इतिहास

३. मस्के बी. आर. विदर्भातील दलित चळवळीचा इतिहास नभ प्रकाशन.

४. महाराष्ट्राचा इतिहास इयत्ता – ११ वी

Scanned with CamScanner